

Ilmub kord nädalas.

TOIMETUS JA TALITUS:	TELLIMISE HIND:	KUULUTUSTE HIND:
Tallinn, Pagari tän. № 1, tuba 50. (Sõjaministeeriumi majas). Awatud kella 8—15. Telefon 1-63 (Sõjawäe keskjaamast).	Aastas Mk. 300 Poolesaastas „ 150 Weerandaastas „ 75 Üksiknummer 15 marka.	$\frac{1}{1}$ lehekülge Mk 3600 $\frac{1}{2}$ „ „ 1800 $\frac{1}{4}$ „ „ 900 $\frac{1}{8}$ „ „ 450 $\frac{1}{16}$ „ „ 250

№ 37.

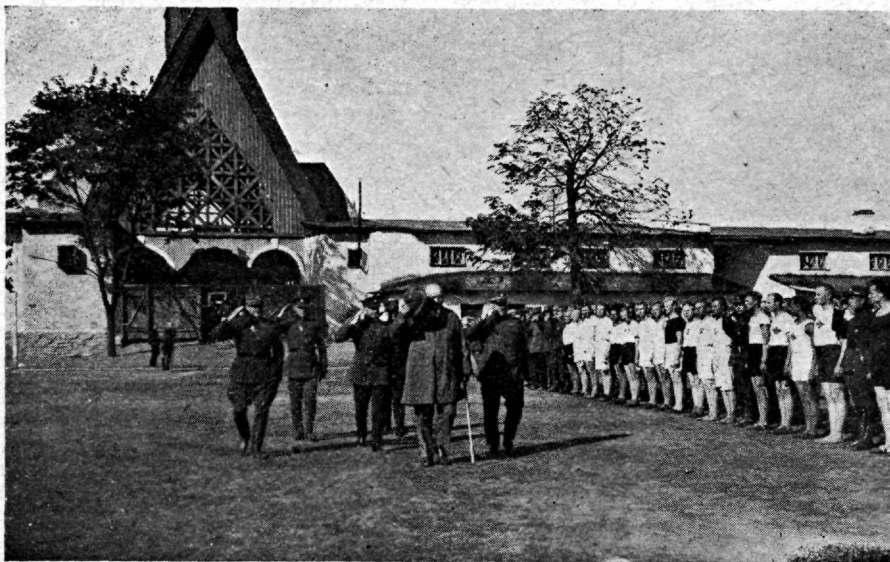
Kesknelalal, 10. septembril 1924.

VI aastakäik.

S I S U:

J. J.: Asutagem ohwitseride laulukoore. — Kolonel Simon: Weel mõni sõna maawäe ohwitseride uuest wormist. — Ajutised juhtnõõrid wahekohtunikudele manöõwritel. — Keemilise sõja õudsused ja hädaohud. — Wabadusriigi kawalerid: weltweebel Gustaw Kauts ja weltweebel August Tiit. — Sõjawäelised teated välisriikidest. — D. S. Z.: Wene-maa ettewalmistused keemiliseks sõjaks. — -g.: Läti lendurite külaskäigust Eestis. — Ametlikud teated. — Alaliswäe ohwitseride IV kursus. — Sport. — Kaitsewäe elu. — Kroonika. — Küsimused ja kostused. — Restoraanid, kuhu kaitsewäelastel on esitus wormis ilmumine lubatud. — Noorte Meeste Kristliku Ühingu õhtukursused. — Kirjawastused.

Üleriiklised kaitsewäe spordiwõistlused 3.—7. septembril s. a.

Sõjaminister O. Amberg teiste kõrgemate sõjawäelastega sportlasi terwitamas.

Asutagem ohwitseride laulukoore.

Sügis on kätte jõudmas. Temale järgneb peagi talv. Eel seisavad pikad ja pimedad öhtud, mis sagedasti sajused. Ei ole enam võimalik waba aega looduse rüppes mööda saata, nagu see soojal suwel sündis. Peab kodus wiibima. Kuid paljudel ohwitseridel puudub kodu, kui niisugune täiesti, iseäranis weel poismeestel. Tuleb kusagil wõõra perekonna piirides kehwalt möbleeritud toakeses elada. Külma ja õudne on elu seal. Ei lahket läbikäimist pererahwaga, ega mõnusat olekut omas toas. Sagedasti ei tea, millega õieti oma waba aega mööda saata. Loed, kui selleks kohalist materjaali ja tahtmist leidub. Unistad, kui sul lauletaja hing on. . .

Töö puudust küll iialgi ei ole. Teda on isegi üleliia, sest sõjamehe teenistuse ala nõuab alatasa täiendamist.

Kuid alati ikka üks ja sama, see tüütab surmani ära.

Inimene igatseb wabaduse järele. . .

Ühed küll õpiwad edasi. Teised teewad sporti. Kolmandad leiawad wastawalt midagi muud. Kuid kõigele sellele puuduwad enamasti ikka wastawad võimalused.

Ka naistemeeste elukord ei ole palju parem, kui poisimeestel. Nendel küll sarnast kodust igawuse tunnet ei ole, kui poisimeestel, sest selle eest hoolitsewad juba naine ja lapsed. Aga igasugune kodune mõnus olek jääb ka nendele, praeguse korteri kriisi juures, kättesaamata. Ei ole nendel võimalik ruumi puudusel kuidagi wiisi inimlikult oma elamist sisse seadida. Ka nendele on lahutust tarwis.

Ja nii tõuseb üldiselt küsimus: Kuhu minna ja mida teha wabal ajal?

Meelelahutust võib suuremates linnades küll paljudes kohtades leida. Teatrid, kinod, restoranid j. n. e. Eks nendes ole mõnus küllalt wabat aega mööda saata. Kuid, kust wõtta selleks kõigele raha? Meie ohwitserkond võib tema praeguse palga olude juures seesugust löbu omale wäga harwa lubada.

Kuhu siis minna?

Oleks ju nii wäga tahtmine tutwust sobitada ja läbikäia oma ametiwendadega, sest ühised huwid ja mured seowad.

Jääwad üle ohwitseride kodud (kasiinod). Kuid nendes puudub enamasti kodune olemine ja kodune soojus. Meie ohwitseride kodud ei ole senini mitte suutnud meie ohwitserkonna ühendajaks saada. Peale einelaua, mis ka igakord mitte ajakõrgusel ei seisa ja lugemiselaua, mille pääl sagedasti wastaw lugemise materjal puudub ja mida hämarus ning külmus ümbritseb — pole nad midagi muud senini suutnud pakkuda, kui tantsu õhtud wälja arwata.

Meie ohwitserkodud peawad leidma peale söögi ja joogi ning tantsu ka wastawaid waimlisi huwisi, mis tõmbaksid meid nendesse kodudesse ja ühendaksid kaaswõitlejaid. Ohwitseride kodud

saagu kodudeks tõsises mõistes, kus oleks mõnus wiibida ja puhata. Nüüdsed wiletsad korteriolud, mis takistawad suurel määral kodust perekondlist läbikäimist, lükkawad meid wabal ajal iseendast juba ohwitseride kodudesse. Tarwis ainult siduwaid lülisi leida.

Ja küllalt on neid siduwaid lülisi. . .

Siin tahtsin mina tähelepanu ühe suurema peale nande hulgast juhtida ja nimelt „laulu“ peale.

Laul on Eesti hingele wäga omane. Meie senised suured laulupeod ja iseäranis wiimane nendest näitasid, et laul kümneid tuhandeid üheks pereks võib ühendada. Laulda ihkame meie niihästi rõõmu, kui ka kurbtuspäewadel. Laul teeb meie kooswiibimise koduseks, mõnusaks ja südamlilikuks.

Laulmine on wana la läbiproowitud abinõu ja temal on ühendamiseks alati hääd tagajärjed olnud. Imelik, et meil senini weel ohwitseride laulukoorid puuduwad. See näitab, et oleme wõõrdunud oma enese hingest! . . .

Laulukooride asutamine ei ole mitte raske asi, iseäranis meie suuremates karnisonides, kus ohwitseri külluses.

Karnisoni ohwitseri kogude juhatused peaksid kooride organiseerimise oma peale wõtma. Seal, kus karnisonis ühendatud ohwitseri kogu puudub, on kohaliku suurima kogu kohustus seda teha. Tema kutsugu kohalikkude kogude juhatused kokku ja asugu nendega ühiselt tööle. Kõige kohasem on muidugi ettewõtte läbiwiimiseks wastaw komisjon walida.

Harjutuste kohaks oleksid ohwitseride kodud; ruumide küsimus oleks sellega lahendatud. Jääb järele ainult ajakõrgusel seisew koorijuht palgata, wastawad noodid muretseda ja lauljad kokku kutsuda. Kulud siin suureks minna ei wõi. Arwamine, et nad kogudele raskusi sünnitaks, on põhjuseta. Nendest wäikestest wäljaminekutest on kogudel kerge üle pääseda ja pealegi võib nende tasumiseks ka teisel teel summasid saada, näituseks, koori enda poolt toime pandud pidude kaudu.

Kooride organiseerimisega peaks kohe algatus tehtama. Tallinn ja Tartu, kui suuremad karnisonid, peaksid siin eesotsas sammuma ja teistele teed näitama.

Usun, et osawõtjatest mitte puudu ei saa olema, sest see ettewõte on luu meie luust ja liha meie lihast. Tema on rajatud meie rahwusliku algupärasuse peale ja ühendab meid rahwa hingega.

Sellepärast, kohe töö juurde need, kelledest see ära ripub. Ja juba tulewal „Iseseiswusepähal“ kõlagu ohwitseri kodudes ohwitseri kooride laul. Ohwitseride laulukoorid olgu teerajateks sõdurite laulukooridele, millede juurde tulewikus tagasi tuleme.

J. J.

Weel mõni sõna maawäe ohwitseride uuest wormist.

Lugesin „Sõduris“ Nr. 34 härra A. Koerni arwustust maawäe ohwitseride uue wormi kohta ja, wabandan, imestasin.

Härra Koern loeb uues wormis mütsi täiesti õnnestunuks. Kuulen seda tõesti üllatuseks, sest õnnetumat peakatet pole tõesti weel üheski teises sõjawäes olnud, kui meie uus müts, mida tõendawad mitte ainult üksi sõjawäelased, waid ka eraisikud. Rääkimata juba oma inetu wälimuse poolest, kus ainult kuld hiilgab, ei wasta see müts ka praktiliselt. Esiteks on ta kole kõrge. On wõrdlemisi raske ja, kui moodi järgi tehtud, pigistab pead, kui aga wähe suurem — wajub üle kõrwa. Sirm oma suuruse peale waatamata ei kaitse päikese eest ja sõidul, tuult alla kogudes, lendab kergesti peast. Wiim, mille eest wana mütsi ääred wähegi kaela kaitseksid, jookseb uue mütsi mööda wabalt kaela. Härra Koernil oleks tulnud enne oma arwamise awaldamist ära kuulata riwi meeste arwamist, siis oleks ehk „õnnestamise“ asemel „õnetu“ kirjutanud.

Ei wõi ju teha otsust mütsi kohta, kui teda ainult kodust ministeeriumi ja tagasi minnes kantakse. Seda wõiwad teha need, kes on sunnitud mütsi kandma kogu päew, ja pealegi wäljas. Niisugune müts on kui ministri härrade tsilinder, mis ainult mõneks tunniks pähe pannakse ja sõidul karbis kantakse.

Juba see asjaolu, et seda mütsi senini alles ainult wäikene osa ohwitseride kannab, kõneleb just härra Koern'i arwamise wastu. Mis weneaegse wana mütsi kohta puutub, siis pole ka siin härra Koern'i arwamine õige, sest Wene sõjawägi sai selle mütsi peale wülmast Wene-Türgi sõda, kuna ennem kepkaid ja umbes meie uue mütsi laadi peakatteid kanti.

Olen täiesti päri, et wana Wene müts nurka tuleb wisata, sest wiimasel ajal on ta niiwõrd lohakaks muudetud, et kandjal ulaku wälimuse annab. Kuid siiski, tuleks umbes seda moodi mütsi tüübist kinni hoida, mis ka Wene sõjawäes mõned ohwitserid kandsid, nõnda nimetatud „polupruskago obrastsa“ (tähendab, täiesti laia põhjaga mütsi loeti ka Wene sõjawäes „pruskago obrastsa“). Laia põhjaga müts, mida meil Wene

omaks loetakse, on õigemini Ameerika ja Inglise oma.

Õnnestunuks wõiks lugeda meie talwe mütsi. On kena wälimusega, kerge ja wõib taskus kanda. Meie lendurid kannawad niisugust mütsi ka suwel. Miks ei wõiks siis ka teised wäeosad seda kanda, pealegi kui ta weel suweks saaks tehtud kergest riidest. Niisugune müts on ka soojemates maades, kui meie, (Schotis) kannetaw. Tema annab kandjale kena, julge wälimuse, kuna praegune uus müts kandja pakikandjaks muudab, nagu seda ka rootslased siin käies nimetasid — „Sprig-poika“. Meie Tallinna suurema schokoladi äri poisikesed kannawad just seda sama laadi mütsi pealkirjaga: S t u d e.

Wormi kohta olen täiesti härra Koerni arwamisega päri. Siiski oleks soowitaw, et tumesinised püksid, mis oma lampassidega nähtawasti kõigile meeldiwad, edasi jääksid. Kuid tingimata peaksid püksidel all olema rihmad, mis säared õigeks tõmbawad ja ei lase käies tolgenada. Pükstel, mis säärega saabastes kantakse (kaliffe) tuleks punase kandi asemel must ehk tume sinisest kalewist lampass ömmelda. nagu seda Poola kõrgemad sõjawäelased kannawad, mis näib wälja wäga kena ja ka palju kallim ei tuleks, kui kant. Kuldpael kuue krael ei ole ilus ega wastupidaw. Kandid niisamuti. Tuleks jätta wana krae sinise ehk kollase kandiga allpool ääres. Siis kõlaks kant pükste kollase kandiga kokku ning ei oleks ka nii määrdiw, kui walge. Ka pagunitelt tuleks ära kaotada igasugused trafaretid, mis liig kuluksid ja wastupidamata. Aukraadide wahet on praegu raske tunda. Oberohwitseridel tuleks jätta wanad hõbedased, staabiohwitseridel kuld.

Rihm wõi wõõ oleks soowitaw alati kandmiseks, sest ilma rihmata näeb ka kõige paremini tehtud kuub wälja lohakas ja tuletab meelde weneaegist ametnikku.

Kommisjonil tuleks asi weel kord arutusele wõtta ja tingimata riwis teenijate ohwitseride ja sõdurite arwamisega arwastada, sest just nende arwamine oleks õiglane, aga mitte nende, kes ministeeriumides wõi staapides istuwad.

Kolonel Simon.

Ajutised juhtnõõrid wahekohtunikkudele manöõwritel.

I. Wahekohtunikkude tegewuse eesmärk.

Wahekohtunikkude tegewuse sihiks on:

- 1) Maksmapanna manöõwritel sõjariistade ja tule arwataw tegelikkude mõju.
- 2) Kindlustada manöõwri tegewusele loomulikkude (sõjalist) ilmet.
- 3) Kontroleerida juhtide ja wäeosade tegewust, kui ka üksikute wäeliikide wastastikku toetamist.
- 4) Orienteerida manöõwri juhatast manöõwri käigu üksikasjus.

II. Üldised määrused.

1) Kumbagi manöõwreeriwa poole juurde määratakse manöõwri juhataja poolt üks peawahekohtunik.

Peawahekohtunikule alluwad kõik wanemad ja nooremad, kui ka erialade wahekohtunikud.

2) Peawahekohtunik töötab lähedas kontaktis manöõwri juhatusesega.

3) Iga wäeos, nagu rügemendi, kahurwäe grupi jne. juurde määratakse üks wanem wahekohtunik.

Wanematele wahekohtunikkudele antakse abiks tarwiline arw nooremaid wahekohtunikke. On soowitaw, et iga esijoonel tegutsewa kompani, patarei, eskadroni jne. ja warus olewa pataljoni peale tuleks wähemalt üks noorem wahekohtunik.

4) Wahekohtunikkudeks määratakse ohwitserid mitte alla kapteni aukraadi, kes mitte wähemal, kui kompani ülema kohtadel teeniwad.

Üleriiklised kaitseväe spordi võistlused
3.—7. sept. s. a.

Teiwashüpe.

Märkused: 1) Kõrgema sõjaväelise haridusega ohvitseride kohta ei ole nimetatud tingimine tarvilik.

2) Kahurväe, soomusrongide, lennukiväe, pioneer jne. osade wahekohtunikudeks määratakse ainult ohvitserid — spetsialistid oma erialal.

5) Wahekohtunikud jaotusel tuleb võimalikult silmaspidada, et wahekohtunik ei oleks mitte vähemal teenistuse astmel, kui selle sõjaväe osa ülem, kelle juurde ta wahekohtunikuks määratud.

6) Wahekohtunikud otsused võetakse väeosade poolt vastu, kui käsud manöövri juhatuse nimel ja täidetakse vastuvaidlemata.

Märkus: Wahekohtunik ei ole kohustatud seletust andma oma otsuste motiividest koha peal, kuid peab seda tegema manöövri harutamisel.

7) Kui kohal on mitu wahekohtunikku, siis teeb otsuse wanem aukraad, vaatamata missuguse poole wahekohtunik ta on.

8) Otsust, mis on teinud noorem wahekohtunik, ei või ära muuta ükski wanematest wahekohtunikudest, kes ei olnud ise juhtumise pealt nägijaks.

9) Kui wahekohtunikke kokkupõrke kohal ei ole, teeb otsuse wanem kokkupõrganud üksuste ülematest, sellest otsekohe wastawale wahekohtunikule teatades.

10) Nooremad wahekohtunikud on kohustatud kõigist omist otsustest ettekandma kirjalikult wanemale wahekohtunikule, wiimased peawahekohtunikule.

Märkus: Väeosade ülemad walwawad selle järele, et alluwate üksuste ülemad, kelle tegevuse kohta wahekohtunikud mingisuguse otsuse on teinud, sellest otsekohe alluwuse järjekorras ettekannaks.

11) Wahekohtunikul on õigus läbi lugeda kõik wastawa wäeosa kirjawahetust, mille juures ta wahekohtunikuna tegutseb.

Märkus: Kinnised paketid loetakse läbi peale paketi awamist wastawa adressaadi poolt.

12) Wahekohtunikudel on õigus wabalt ühe poole juurest teise juurde liikuda.

Märkus: Wahekohtunikud kaskjalad peawad wahekohtunikud poolt wastawa tunnistusega warustatud olema.

13) Peale otsekoheste wahekohtunikudel käsutada olewate side abinõude on nendel õigus käsutada wäeosade side abinõusid. Wastutus teadaanete edasisaatmise eest jääb niisugustel juhtumistel wastawa wäeosale ülema peale.

14) Kõik wahekohtunikud ja nende abid kannawad wäeosale käisel, ülewal poolt küünarnukki, walget käesidet.

15) Peawahekohtunikudel peawad manöövri osade juure ilmudes kaskjalad walge lipuga kaasas olema. Autoga sõitmise ajal peab autol walge lipp peal olema.

III. Wahekohtunnikkude üldised kohused.

1) Wahekohtunnikkude üldine kohus on lahendada wäeosade kokkupõrgetel tekkiwaid küsimusi, juhtides manöövri tegewust õiges suunas.

2) Wahekohtunikud peawad wahetpidamata jälgima tähepanelikult kõike selle wäeosale tegewust, mille juurde nemad on määratud. Selleks wääriwad wahekohtunnikkude iseäralist tähepanu järgmised asjaolud:

a) Manöövri ülesannete õige täitmine.

b) Kaskude andmise ja teadaanete saatmise otstarbekohasus ja õige tehnika (õigeaegsus, kindlus, täpisealus jne.)

d) Side organiseerimine ja alalhoidmine juhtide ja alluwate wahel ja naabritega.

e) Kas juhid wõimaldawad oma alluwatele ülesannete täitmisel ilmutada algatuswõimet ja kuiwõrd nooremad juhid seda kasutawad.

g) Mitmesuguste wäeliikide wastastikune toetamine ja nende otstarbekohane kasutamine.

h) Maastikuga kohanemine, loodusliikude ja ehitatud warjendite otstarbekohane kasutamine seisukohtade maskeerimiseks, iseäranis aga maskeerimise abinõude kasutamine õhuwaatluse eest rännakul, puhkusel ja lahingus.

i) Õige lahingkord ja riwistus wastawalt olukorrale, iseäranis siis, kui wäeosale tegutseb tulepiirkonnas.

3) Wahekohtunikud peawad tähepanema, kas üksuste ülemad hindawad õieti olukorda, seawad üles oma tegevuse eesmärgi ja wastawalt sellele teewad korraldusi. Siin juures tuleb silmas pidada, et eriliste ülesannete täitmine wiiks üldisele eesmärgile.

4) Iseäralist tähepanu tuleb wahekohtunikudel pöörata, ühelt poolt, tehniliste wägede õige ja otstarbekohase kasutamise ja, teiselt poolt, nende wastu tegutsemise peale.

5) Wahekohtunikud peawad silmaspidama, kuiwõrd üksuste ülemad on orienteeritud olukorrast ja arusaawad omist ülesannetest.

- 6) Luurel peavad wahekohtunikud jälgima:
a) Luure organiseerimise ja täitmise järele.

Märkused: 1) Luuresalkadel lubatakse liikuda 400—900 meetri kauguseni waenlasest, kui see ei sünni täiesti warjatult
2) Luuresalkade ülemad wõivad ainult niisuguseid teadaandeid edasi saata, mida luursalga juuresolew wahekohtunik on lubanud.

b) Luure katkestamatuse järele, s. o. kuiwõrd wäeosad alalhoiawad kord saawutatud kontakti waenlasega.

d) Kas luure teenistus wäeliikide wahel, arwesse wõttes nende omadusi, on õieti ära jagatud ja kas ei koormata üleliiga luureorgaane.

e) Kas teadaanded on õigel ajal saadud, õieti hinnatud ja wastawalt neile tegutsetud.

7) Rännakul tuleb wahekohtnikkudel jälgida:

a) Kas rännakliikumine on kaitstud tegelikult rännakkaitse poolt.

b) Kas esheloneerimine rännakul on õieti läbiwiidud.

d) Kas ei teki rännaku algul ja kestwusel seisakuid ja ootamisi, mis wäeosade jõudu asjata kulutawad.

e) Kas rännakliikumine on maskeeritud ja lennkite eest kaitstud.

8) Puhkusel tuleb wahekohtnikkudel tähelepanu pöörata järgmiste asjaolude peale:

a) Kas puhkusele paigunemine sündis ilma ootamisteta ja seisakuteta rännaku lõpul.

b) Kas puhkus on kaitstud walwekaitse poolt ja kuiwõrd otstarbekohaselt wiimane organiseeritud.

d) Kas wäeosade asukohad on maskeeritud õhuwaatlemise wastu ja kaitstud lennukite eest.

e) Kas side wäeosade wahel on otstarbekohaselt organiseeritud ja alalhoitud.

9) Lahingtegewusel peavad wahekohtunikud iseäralist rõhku panema tule mõju arwestamise peale ja jälgima, kas wäeosad sellele wastawalt tegutsewad.

10) Pealetungi lahingus peavad wahekohtunikud tähelepanema, et saaksid silmaspeetud järgmised nõuded:

a) Otstarbekohane luure organiseerimine.

b) Otstarbekohane lähenemise riwistus, iseäranis siis, kui wäeosad töötab tule piirkonnas.

d) Jõudude otstarbekohane jaotus pealetungil ja esheloneerimine sügawusse.

g) Abinõud tegutsemiseks waenlase õhujõudude wastu maalt ja õhust.

h) Otstarbekohane maastiku kasutamine.

i) Rännaku ettevalmistamine, selle läbiwõimel wallatud positsiooni kindlustamine ja kätte saadud edu kasutamine waenlase tagaajamise, wangiwõtmise jne. läbi.

k) Side abinõude otstarbekohane ja täielik kasutamine.

l) Padrunitega warustamise ja nende tagawara täiendamise küsimuse lahendamine.

11) Kaitselahingus nõuawad wahekohtunikud erilist tähelepanu:

a) Otstarbekohane luure organiseerimine.

Üleriiklised kaitsewäe spordiwõistlused 3.—7. sept. s. a.

Kuulitõuge.

b) Wäeosade paigutamine rinnet pidi ja esheloneerimine sügawusse.

d) Maastiku kasutamine ja kindlustamine.

e) Kaitse abinõud, mis tarwitusele wõetud waenlase luure wastu.

g) Tulitõkke organiseerimine.

h) Side organiseerimine ja alalhoidmine.

12) Kokkupõrgete juures, otsustades, kummale poolele edu anda, peavad wahekohtunikud arwestama tule mõju, maastikku, abinõusid, mis kasutatud lahingtegewuse ettevalmistamiseks, korraldusi, mis antud poolte lähenemisel, wäeosarännakkorda ja teisi elemente, mis lahingus tegelikul mõduandwad ja otsustawad.

Otsust teha ainult tegutsewate poolte jõudude arwu järele on täiesti lubamata.

13) Oma otsuse wäljendab wahekohtunik lühidalt, kuid rahulikult ja kindlalt. Tarwilisel korral wõib ta teatada neid motiive, mis olid aluseks otsuse tegemisel.

14) Wäeosad, kes oma tegewusel olukorda arwesse ei wõta (liiguwad koondriwistustes kuulipilduja tule all, ei kohane maastikule, ei tarwita maskeerimise abinõusid, jne.), on kohustatud kõiki wahekohtuniku märkusi sellel alal täitma, wastasel korral wõib neid pealetungil wiimase poolt kinni pidada kuni nende nõuete täitmiseni.

15) Et wäeosad, kui nad liiguwad lahtisel maastikul, ei saaks asetuda kasulikumas seisukorda, kui lahingus olukorras wõimalik, peab wahekohtunik neid niikaua kinni, kuipalju tegelikult tähendatud ala läbiminekuks lahingus aega ära kulub.

16) Kaotuste arwestamisel wiib wahekohtunik üksikud kaitsewäelased, kes liiga awalikult liiguwad, niisamuti nende poolt tarwitawa materjaalosa reast wälja.

Kaitseväelased saadetakse side punkti, kus nad koondatakse ja waruosade juurde antakse. Peale lahinguepisoodi lõppu ehk, kõige hiljem õhtuks, saadetakse nad oma osadesse tagasi.

Hobuseid reast välja viies, lubatakse omanikudel neid uuesti tarvitada peale aja möödumist, mis tarvilik tagawara hobuse järeloomiseks. Samuti tuleb talitada ka materjaalosadega Näituseks, kui wankril tunnistakse purustatuks ratas, siis võib seda wankrit tarvitada alles peale selle, kui tagawarast on ratas ümber wahetatud uue wastu.

Märkus: Reast välja wiidud ohwitserid võib kuni wäeosasse tagasi saatmise ni ajutiselt wahekohtunikude abidena arukasutada.

17) Wahekohtunikud võivad lubada wange wõtta kas üksikult või osade wiisi, näituseks, piilkonde, luursalke jne., kuid seal juures ei tohi wangiõetawad üksused mitte rühmast suuremad olla. Wangid ja wõetud warustus saadetakse esimesel soodsal võimalusel oma osadesse tagasi.

Wangide wõtmisel peab wahekohtunik wastawalt ülemalt, kes wangid wõtnud, küsima, mis ta kawatseb wangidega ja iseäranis saadud warustusega, näiteks, telefoni aparatuuridega, kaabeliga, kuulipildujatega jne. teha.

18) Wahekohtunikud walwawad selle järele, et üksuste ülemad ei luba tuld jatkata, kui waenlane on lähenenud jalgwäele 50 ja kahurwäele 200 meetri kaugusele.

19) Wahekohtunnikkudel ei ole õigust wastastele pooltele nõu anda ega teateid waenlase üle, mis wahekohtunnikkudele endile nende tegevuse iseloomu tõttu teatawaks on saanud.

IV. Wahekohtunnikkude erilised kohused.

A. Peawahekohtuniku eriülesanded.

a) Jaotab manöwri juhataja juhtnõõride kohaselt wanemad ja nooremad wahekohtunikud wäeosade wahel ära, määrates neile tarwiduse järele side abinõud.

b) Juhib ja ühendab alluwate wahekohtunnikkude töid.

d) Kogub enne manöwri algust kõik wahekohtunikud kokku, annab neile erilised juhtnõõrid tegevuseks ja kontrollib nende teadmisi käesolewate juhtnõõride tundmises, lahendades sealjuures selgitamata küsimusi.

e) Annab wahekohtunnikkudele edasi kõik manöwri juhataja korraldused.

g) Teeb igapäewase wahekohtunnikkudelt saadud teadaannete kokkuwõtte ja kannab selle oma märkustega kindlaks määratud ajal manöwri juhatajale ette.

h) Saadab teated wäeosade tegevusest, mis kogu manöwri arenemise peale otsustawat mõju awaldada võiwad, wiibimata manöwri juhatajale edasi, et wäljakutsuda manöwri juhataja wastu abinõusid poolte tegevuse ühtlustamiseks.

i) Peawahekohtunikul peawad alati käepärast olema oma poole ülesanne ja lahingu koosseis, oma ja wastaspoole juhtide käsud ja korraldused.

k) Peab võimalikult täpselt teadma, kuidas wäeosad on grupeeritud ja paigutatud.

l) Esitab manöwri lõpul kindlaks määratud ajal manöwri juhatajale kokkuwõtte manöwri käigust ühes oma ja wahekohtunnikkude märkuste raamatutega, kaartidega ja skeemidega.

B. Wanemate ja nooremate wahekohtunnikkude erilised kohused.

1) Wanem wahekohtunik:

a) Juhib temale alluwate nooremate wahekohtunnikkude tegevust.

b) Wiibib wäeosas junres, kuhu ta on määratud, tähelepannes kõike selle tegevust.

d) Koondab kokkupõrgete kohtadele rohkem wähekohtunnikke, püüdes isiklikult tähtsamate kohtade läheduses wiibida.

e) Teeb kokkuwõtte wäeosade tegevuse üle ja esitab selle ühes nooremate wahekohtunnikkude märkuste raamatuga peawahekohtunikule manöwri lõpul määratud ajaks.

2) Nooremad wahekohtunikud:

a) Esitawad iga päew määratud ajaks wanemale wahekohtunikule (ja wiimased peawahekohtunikule) lühikese kokkuwõtte wäeosade tegevusest ühes oma otsustega.

b) Koguwad igapäew andmeid wäeosade toitmise ja sanitaarseisukorra kohta järelepärimiste teel wastawatelt wäeosade ülematelt ja oma isikliste waatluste põhjal.

3) Wanematel ja noorematel wahekohtunnikkudel peab alati käepärast olema selle wäeosade ülesanne, mille juure nad on määratud ja kõik käsud ning korraldused, mis wastawa wäeosade ülemalt saadud ülesande täitmiseks tehtud.

V. Wahekohtunnikkude tegevuse aruanne.

1) Oma tähelepanekud kirjutawad wahekohtunikud määruste raamatusse, missugused peetakse waba wormi järele päewa wiisi. Siia kantakse sisse ka kõik wahekohtuniku poolt tehtud otsused.

2) Kõik otsused ja märkused kantakse sisse kronoloogilises järjekorras, äramärkides päewa ja kellaega.

3) Kirjalikud käsud ja korraldused kantakse märkuste raamatusse võimalikult lühidalt, ära märkides Nr. Nr. ja aeg.

4) Wäeosade paigunemine, liikumine, luure, walweteenistus, maskeerimine jne. ning isiklised märkused tulewad sissekanda võimalikult täpselt, äranäidates iseloomustawad episoodid ja illustreerides neid skeemide ja krokiididega.

5) Wahekohtunikud kannawad oma kaardile kõik wäeosade paigunemise ja liikumise skeemid, täiendades neid selgitawate skeemidega, et saada täielikku pilti wäeosade tegevusest.

VI. Mitmesugused juhtnõõrid wahekohtunnikkudele.

1) Maastik arwestakse niisugusena, kui ta tegelikult on, wäljaarwatud järgmised erandid:

a) Külitud põldudest ja juurewilja aedadest ei tohi wäeosad läbi minna, kuid nendega ei arwestata mitte, kui läbipääsemata takistustega.

Märkus: Erilistel juhustel, kui see iseäranis õpetlikkust pakub, on wahekohtunnikkudel õigus lubada wäeosadel üleminna vähematest külitud maaaladest, kuid selle üle tuleb pärast kirjalik ettekanne wanemale wahekohtunikule teha.

b) Aedade lõhkumine ja metsa raiumine on keelatud.

d) Raudtee liini mööda liikuda on keelatud.

e) Raudtee liinist ülekäik on lubatud ainult jala inimestel; ratsanikud ja wankrid wõivad üle minna ainult ülesõidu kohtadel.

g) Jalgwäe osade paigutamine raudtee tammele on keelatud.

h) Sillad ja igasugused ehitused loetakse purustatuks, kui nende peale on nähtawas kohas kinnitatud wahekohtuniku allkirjaga teadaanne õhkimise üle. Teadaandes peab ära tähendatud olema purustuse suurus ja aeg, palju läheks parandamiseks, kui tarwisminew parandusmaterjal kohal.

2) Sildade ja ehituste purustamise juures peab wahekohtunik tähelepanema, et purustajad oleks tarwiliselt warustatud lõhkeainetega ja wiibiks sealjuures purustamiseks tarwisminewa aja.

3) Läheneb wäeosa purustatud sillale, siis peetakse ta niikaua kinni, kui palju aega nõuab silla parandamine. Kui aga wäeosa ülem otsustab jõest sillata läbi minna, siis tuleb lasta eelosad jäbi minna, kuna teised wõivad üle silla liikuda, arwestades aiaga, palju jõest läbikäik kauem kestab, kui sillast üleminek. Suurtükid ja igasugused wankrid, kaarikud j. m. wõivad ainult siis üle purustatud silla minna, kui vähemalt üks igast liigist jõest läbi on läinud.

4) Sildu purustada võib ainult erikordadel peawahekohtuniku korraldusel, kui uue silla ehitamine sõjawäe poolt ei tekita suuremaid kulusid.

5) Wahekohtunikud peawad tähele panema seda, kas manöwreeriwa poole juhataste poolt on tehtud wäeosadele korraldus raudteed, telegraafi jne. purustada ja kui suures ulatuses.

B. Tule suuna ja mõju näitamine.

1) Kahurtule suun ja tabamise koht antakse wäeosadele teada wastawate wäeliikide wahekohtunikude kaudu, kes neid teateid saavad kahurwäe wahekohtunikudelt.

2) Kuulipildujate tule suun märgitakse 2 punase lipuga. Selleks peab igas jalgwäe ja raske kuulipildujate kompani rühmas 2 sõdurit, warustatud punaste lippudega, wahekohtunikude käsu tuksuks walmis olema. Wahekohtunik, saades teada, missuguses suunas tulistakse, seab selles suunas 2 punast lippu üles, sellega näidates, et osad, kes selles suunas tegutsewad, on tule all.

3) Kui tuli on ülekantud, siis muudetakse wastawalt lippude sunn.

4) Tule lõpetamisel wõetakse lipud maha.

5) Tule läbi tekkiwaid kaotusi arwestawad wahekohtunikud oma äranägemise järele, arwesse wõttes kaugust, riwistusi, tulistawa sõjariista omadusi, tule all wiibimise kestwust jne. isearalist tähelepanu selle juures tuleb pöörata asjaolu peale, kas tulistaja ise wastase tule all wiibis wõi ei.

D. Kindlustustööde märkimine.

1) Manöwritel ei ole võimalik täies ulatuses positsioonide kindlustamise töid läbi wiia, kuid igal juhtumisel peab nad ära märgitama.

2) Kõik positsioonidel tehtawad kindlustuse tööd tulewad kohtadel, kus see põllupidamisele kahju ei too (küünd, kesa, kõrs, karjamaa jne.), ära märkida riwimise, (trasseerimise) abil walgest rii-dest lintidega, okstega ehk muul teel.

3) Wähemalt üks kord manöwri kestwuse ajal tulewad kummagil poolel, peawahekohtuniku äranägemise järele, kõik kindlustamise tööd täielikult läbiwiia, võimalikult niisugusel kohal, kus see ei sünnita kahju eraisikutele (näituseks, riigimaa peal ja tühjes kohtes). Nende töödega tuleb tutvustada kõiki wäeosasi.

4) Kõik kindlustustööde läbiwiimisel tekkinud kahjud tulewad wäeosadel lasta ära hinnata ja aktid manöwri lõpul manöwri juhatastele esitada. Hindamise komisjonide koosseis määratakse kindlaks manöwri juhataste poolt.

VII Erilised juhtnõõrid kahurwäe wahekohtunikudele*.)

1) Kahurwäe wahekohtunikude ülesanne on:

a) Anda manöwri juhatastele võimalikult täielikku pilti kahurwäe tegewuse üle rännakul, lahingu algusel ja lahingu kestwusel.

b) Wõimaldada arwestada arwatawaid kahurwäe tule tagajärgi.

2) Kummagi manöwreeriwa poole peawahekohtuniku juurde määratakse üks kahurwäe peawahekohtunik. Iga kahurwäe grupi juurde määratakse üks wanem ja iga patarei juurde üks noorem kahurwäe wahekohtunik.

3) Kahurwäe wahekohtunikude töö peab olema iseseisew, kuid täielises kooskõlas teiste wahekohtunikude töödega, üksteist wastastikku võimalikult tihti informeerides.

4) Kõik käsud, mis wahekohtunikude poolt käskjalgedega saadetakse, peawad olema kirjalikud.

A. Kahurwäe noorema wahekohtuniku kohused.

1) Kahurwäe nooremad wahekohtunikud peawad jälgima, kuidas tegutseb patarei, mille juurde nemad määratud, pöörates tähelepanu luure alguse, selle käigu, positsioonile asumise, tule awamise jne. peale.

2) Kui patarei positsioonile asunud, teeb noorem wahekohtunik patarei asupaiga kaardil kindlaks ja saadab need andmed kõige kiiremal teel wanemale kahurwäe wahekohtunikule edasi. Niisamuti talitab tema tule awamise ja ülekandmiste juures.

3) On kahurwäe nooremal wahekohtunikul selge, et tema patarei waenlase kahurwäe, jalgwäe, kuulipildujate ehk aeroplaanide tule alla on sattunud, siis wõib tema niisugusel juhtumisel patarei teatud ajaks tegewusetusele määrata, teatades oma otsustest kahurwäe wanemale wahekohtunikule ja patarei ülemale.

4) Kahurwäe noorem wahekohtunik peab alati ligemat jalgwäe wahekohtunikku kahurtule tegewuse ja mõju üle informeerima.

B. Kahurwäe wanema wahekohtuniku kohused.

1) Wanem kahurwäe wahekohtunik jälgib niisamuti kahurwäe grupi tegewust, nagu noorem patarei oma, saades andmeid nooremalt wahekohtunikudelt ja wäeosa ülemalt.

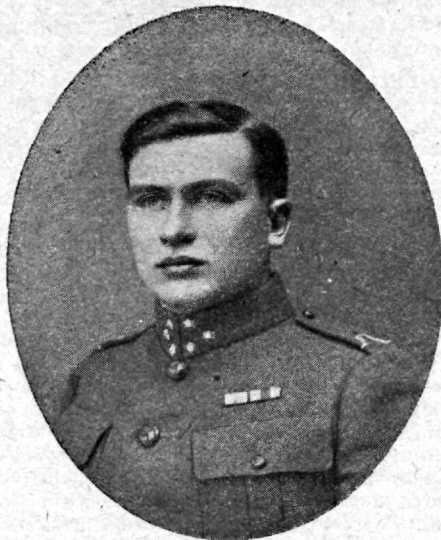
*.) Käesolewais juhtnõõrides puuduwad teiste eriwäeliikide (lennuwäe, soomusrongide, inseneriwäe jne.) juures tegutsewate wahekohtunikude erikohused saadetakse edaspidi täiendawalt välja.

Wabadusristi Kawalerid.

Weltweebel Gustaw Kauts.

Wabaduse Risti II liigi 3. järgu kawaler.

Weltweebel August Tiit.

Wabaduse Risti II liigi 3. järgu kawaler.

Sündis 23. märtsil 1893 a. Tartumaal. Hari-nuse sai Tartu linna algkoolis. Peale selle täien-das oma haridust mitmet wiisi väljaspool kooli.

1914 a. wõeti Wene sõjawäe teenistusse ja määrati Peterburi Pawlowski kaardiwäe rügementi. Terwislistel põhjustel wabastati sealt aga mõne kuu pärast.

Eesti rahwawäkke wõeti peale enamlaste lah-kumist Tartust, 1919 a. jaanuari kuul ja määrati esialgu Tartu tagawara pataljoni. Sellesema aasta märtsi kuu algul määrati 3 jalgwäe rügementi, kus teenis kuni sõja lõpuni. Lahingus Irboska taga sai pahemast põlwest haawata.

Teenib praegu üleajateenijana 6 jalgwäe rü-gemendi staabis kirjutajana.

Wabariigi Walitsuse poolt on annetatud temale II liigi 3. järgu Wabaduse Rist.

Sündis 30. märtsil 1900 Pärnu maakonnas, Wana-Kariste wallas. Enne sõjawäe teenistust oli põllutöeline wanemate juures.

Astus sõjawäe teenistusse 4. märtsil 1919 a. Pärnu Kaitse pataljoni, missugune wäeosa hiljem moodustati ümber 9. rügemendiks. Wõttis kuni 18. juulini 1919 a. 9 rügemendis 3 ja 4 kompani jao ülemana osa kõigist 9 rügemendi lahingutest enamlaste wastu Heinaste liinil ja sakslaste wastu Lätimaal. 18. juulil 1919 a. komandeeriti õpe-kompanisse, mille lõpetas 1. nowembril samal aastal ja ülendati noor.-allohwitseriks. Peale õpe-kompani lõpetamise määrati 9 rügemendi 4 kom-panni rühma wanemaks, missugusel kohal wõttis osa 9 rügemendi lahinguist Narwa all kuni sõja lõpuni. 1920 a. 31. augustil ülendati wanemaks all-ohwitseriks ja määrati 4 komp. weltweebliks. 1921 a. 16. webruaril ülendati weltweebliks, mis-suguses ametis teenib praegu 6 jal. rügemendis.

Peale Wab. Risti II liigi 3. järgu on weltweebel August Tiit'il weel tasuta maa normaaltalu suuruses

2) Andmed positsioonile asumise ja tule aamise kohta peavad kohe kahurwäe peawahekohtunikule edasi antama, iga patarei jaoks eraldi, niipea kui selle kohta andmed wanema wahekohtuniku juurde jõuavad. Siin juures teatakse patarei asupaiga koordinaadid ja laskesuun ühes topograafilise kaugusega, waatepunktide asupaigad patareides ja gruppides.

Need andmed antakse kahurwäe peawahekohtunikule edasi telefoni teel. Täpsemad andmed saadetakse pärast järele ratsakäskjalaga.

3) Niipea, kui wanem kahurwäe wahekohtunik teate saab, et wäeosa, mille juures tema asub, on waenlase tule alla sattunud, võib tema kohe korralduse teha selle täieliseks ehk osaliseks tegevusetusele määramiseks teatud aja peale. Omast otsusest teatab ta wastawale wäeosa ülemale ja kahurwäe peawahekohtunikule.

On kahurwäe wanemal wahekohtunikul teateid, et tema raoonis tegutsew mingisugune teine

wäeliik on waenlase kahurtule alla sattunud, siis teatab tema sellest kohe ligemale wastawale wahekohtunikule.

D. Kahurwäe peawahekohtuniku kohused.

1) Kahurwäe peawahekohtunik kogub kokku kõik teated nende kahurwäe osade tegewuse üle, mis tema poolle tegutsewad.

2) Teatab tuleawamisest otsekohe peawahekohtunikule ühes andmetega, kust ja kuhu tulistatakse, niisamuti ka teise poole kahurwäe peawahekohtunikule, andes temale võimalikult täielist pilti. Saades teise poole kahurwäe peawahekohtunikult teated mõne patarei tuleawamise üle, teeb sellest wastawad järeldused oma poole patareide kohta, kui tuli kahurwäe peale juhitud, ehk teatab wastawale wahekohtunikule, kelle wäeosa tulistakse.

Keemilise sõja õudsused ja hädaohud.

Juba 1921 a. oma teisel istangul oli Rahwaste Liit ajutisele wäewähendamise segakomisjonile ülesandeks teinud „keemilise sõja“ küsimust uurimise alla võtta. Komisjon usaldas selle küsimuse uurimise erilise komitee kätte, millesse kuulusid vikomtee Cesil, admiral Aubrey Smith, kindral de Marinis ja kolonel Requin.

Komiteel oli ülesandeks kokku seada aruanne „keemiliste ferduste otetatawa sõja kohta lähemates sõdades“. Komitee leidis, et ta võib oma ülesande kasulikult ka „bakterioloogilise sõja“ peale laiendada. Ülesande lahendamiseks pööris ta eri maade keemikute, füsioloogide ja bakterioloogide poole järgmise pärimislehega.

„Ülesandeks on terve ilma seltskondlilisele arwamisele selgitada nende häwitamiswahendite mõju, mis nüüdisaja teadus modern sõjale on annud.

Tuleb arwata, et nüüdses peale sõjariistus rahwas, kasutades kõiki omi materjaalseid ja inimjõud püüab oma wastast, teist rahvast, samuti nagu frondil wõitlewad wäed, terve tema rikkusega ja kõige ressursidega häwitada.

See on teatawal määral sõda seljatagusesse, sügawusse, nii et wõitlewad rahwad kuni oma riigi wiimse piirini salwatawaks saavad. Sarnane sõda on võimalikuks saanud kaugelaskes relwade, õhujõudude tegewuse ning muude abinõude tõttu, millede abil võimalik on häwituswahendid laiali saata.

Ilma et nende tarwituswiiside seaduspärasust arutusele wõtta, tuleb kõik, mis võimalik, olgu ta sõja seaduste poolt lubatud või mitte, läbi uurida, et võimalik oleks inimkonnale anda täpseid andmeid hädaohu kohta, mis teda waritseb.

Neil tingimistel oleks soowitaw saada võimalikult täpsema ja üksikasjalisema kirjalduse mõjude kohta, mida tekitawad loomariigi, taimestiku ning riigi muude ressursside peale riigi mõnda punkti tabanud:

1. Gaasi sõda meile juba tuntud mürskude, mürgiste ainete, gaaside jne. ning peale wiimast sõda tehtud leiduste ja täienduste läbi;

2. Bakterioloogiline sõda mikroobide abil või mõnel teisel kujul, kui tema mõjuvus kõigi inimlikkude seaduste wastu mõnd riiki teda tarwitama peaks meelitama“.

Selle küsimuse peale wastasid professorid André Mayer, Prantsuse Kolledshist, Angelo Angeli, Florentsi Kuninglikust Kõrgemate Teaduste Instituudist; Pfeifer, Breslaust; J. Bordet, Brüsselist Pasteuri Instituudist; W. B. Cannon, Harvare'i arstiteaduse koolist; Th. Madsen, Kopenhaagenist; Senator Palermo, Rooma ülikoolist; M. J. Enriquet Zannetti, New-York'i Columbia ülikoolist.

Nende wastuste andmeil seadis komitee aruande kokku, milles käsitab esiteks keemilise sõja juba tuntud ja bakterioloogilise sõja võimalikke tagajärgi. See aruanne esitatakse Genfis kokku astunud Rahwaste Liidu wiidendale istangule. Selle töö määratu tähtsuse tõttu toome ta alamal täielikult.

Aruanne Rahwaste Liidule.

1. Keemiline sõda.

Nagu teada, wõtsid sõdiwad pooled pärast esmakordset Haagi konventsiooni rikkumist wiimase sõja jooksul muu seas tarwitusele keemilised sõjariistad. On karta, et nimetud sõjariistad tulewikus veel suuremat tarwitamist leiawad. Tuleb isegi tähendada, et keemiliste sõjariistade tarwimine on osutunud mõjuwana seal, kus teised sõjariistad oleksid wähesse mõjuwusega või boopis ilma mõjuta. „Kui wiimase sõja kogemused, kirjutab professor Angeli, on näidanud, et ei ole olemas ei kindlustusi ega soomust, mis nüüdisaegselle purustusainele wastu oleksid suutnud pidada, leidis inimeme siiski mõjuwat kaitset purustuswahendite wastu kaewikuis, koopais, keldreis, mis sügawale maa alla kaewatud. Surma toowad gaasid, selle wastu, wõiwad tungida igalepoole, nii kaitsematule asukohale, kui ka warjettesse“.

Mitmesugused wõtted, nagu tuule läbi waenlase poole aetaw raske gaasi laine või pilw, tulistamine kihwtiste gaasidega läidetud mürskudega, seks et waenlase juures tihedaid gaasi pilwi teki-

tada või jälle maapinda mürgitada, on määratud frondil võitleva wanlase vastu. Kuid tulewiku kohta võib uusi võtteid ette näha, nagu lennukitelt pommide või kahjuliku ainega täidetud kestade loopimine, mis niisama hästi, kui võitlejaid ka rahulikke elanikke võivad tabada „Tuleb kahelda, kirjutab professor Mayer, kas rahwastel on aimu nimetud sõjariista mõjuwusest ja hädaohust, mis neid tema kaudu varitseb“; ja professor W. B. Cannon läheb weel kaugemale, kui ta ütleb, et „wiimase sõja jooksul pole midagi sarnast nähtud, millega võiks wõrrelda tööstussentrumite häwitamise ja rahulikkude elanikkude mahatapmise perspektiive, juhtumisel, kui jälle peaks mõni suurem konflikt walla pääsema“.

Harilikult tarwitusel olew ütelus „wõitlusgaas“ ei wasta gaaside teaduslikule definitsioonile. Ta ei mahuta endasse mitte ainult gaase, waid ka kõwu aineid või wedelikke, mida õhustikku laiali paisatakse ja mille mõjul inimese kehal haawad tekiwad. Wiimaste tekkimise põhjuseks on keemilised muudatused, mida ära ei tule wahetada lõhkeainete poolt sünnitud mehaniliste tagajärgedega.

Wõitlusgaaside koosseis ei kuulu sugugi erandlikkude kehade liiki. Suuremalt jaolt on nad harilikud ained, mida igalajal laialdaselt valmistatakse ja suurtel hulkaudel rahuajal tarwitatakse, nii et „wahe, mis farmatsöitiliste ainete tööstust wõitluses tarwitawate kahjulikkude ainete tööstusest lahutab, on wäike“. (Professoor N. Mayer).

Tuleb esmalt ära märkida fakti, mida juba Washingtoni konwerentsil walitsuste ekspertide poolt rõhutati, et suur hulk lõhkeainete sünnitawad kihwtiseid gaase, mis sagedasti surma tekitawad, nagu gaasidki, mida meie harilikult wõitlusgaasideks kutsume.

Kuid sõjariistad, mil eesmärgiks on wastast wõitluswõimetuks teha, on seniajani püüdnud seda saawutada enam-wähem mehaaniliste wahenditega.

Nende mürsud käristasid inimkeha, tabasid tema tähtsaid orgaane, ning haawad ise tekitasid werejooksu tõttu suuremal või vähemal määral nõrgestust. Keemiline sõjariist kasutab, et inimest jäänawalt või ajutiselt lahingwõimetuks teha, mitmekesisemaid wahendeid. Ta mõjub kudede peale, nii et neis muudatused tekiwad, mis noormaalseid elu fanktsioone segawad ning mille tagajärjeks surm võib olla. Keemilise sõjariista mitmesuguseid mõjusid võib iseloomustada, wõttes neist kaks, näiteks, süsiniku oskiklorüüri, mis lämmatust, kopsude kangestust ja surma tekitab, ning bensilli bromüüri, mille maapinda mõõda laiali hajunud aurud pisarad esile kutsuwad ning wastasel keelawad silmi lahti tegemast, ilma et nad seejuures raskeid wigastusi tekitaksid.

Esimesel juhtumisel ulatab wastase kahjutuks tegemine kuni surmamiseni, teisel juhtumisel aga saawutatakse wastase neutraliseerimist ilmasüütu füsioloogilise mõjuga. Nende kahe äärmuse wahel leidub wahepealse mõjuga gaase. Kuid aluseks wõttes nende füsioloogilist mõju, võib kahjulikult mõjuwad ained kolme suure liiki jagada:

Äritawad, s. o. pisaraid tekitawad, aewastama panewad, rakke sünnitawad.

L ä m m a t a w a d ;

K i h w t i s e d .

Äritawate ainete mõju.

Nende omaduseks on inimese wõitluswõimetuks tegemine, ilma et nad teda tappa püüaksid.

a) *Pisaraid tekitawad.* Pisaraid tekitawad gaasid takistawad äärmiselt tarwilikku meele, nägemise tegewust. Nad sünnitawad nägemise wälis-tele orgaanidele wäljakannatamatut walu, tehes inimese nii kaua, kui ta gaasidega imbutatud õhustikus wiibib, tegelikult pimedaks. „Kuid wastu üldiseid arwamisi, kirjutab professor Enrique Zannetti, on nende gaaside poolt tekitatud nägemise kaotus ainult ajutine, sest ta on ainult silmalaugude ilanahkade ärituse, mitte aga silmamuna või nägemise ergu peale mõjumise tagajärjeks“. Gaaside mõju kaob harilikult mõne tunni, kõige rohkem, mõne päewa jooksul ja kuigi inimene on täiesti wõitluswõimetuks tehtud, nagu oleks tal silmad peast wälja pistetud, ei ole senini siiski ainumatki juhtumist registreeritud, kus nende gaaside pikema kestwusega ja raskete tagajärgedega mõju ilmsiks oleks tulnud.

Pisaraid tekitawate gaaside mõjuwus ja see, et nende mõju tagajärg ainult ajutine, on põhjuseks, miks nad hulgaliste politseiiliste organisatsioonide poolt tarwitusele on wõetud. See wõimaldab bandiite kinni püüda, ilma et inimelu tarwis läheks ohwerdada.

b) *Aewastama panewad.* Aewastama panewad gaasid on arseniku sisaldawa koosseisuga, lähedased kokodülaatidele, mida terapöitikas (haigete rawitsemisel) tarwitakse. Nad tekitawad aewastamist, mida wõimata tagasi hoida, hooakaupa lämbumist, hirmsaid peawalusid. Nad sunniwad kaitsemaski eest ära wõtma ja wõiwad seega inimest ligipääsetawaks teistele mürgistele ainetele, mis ühes aewastama panewate gaasidega või kohe nende järele wälja lastakse.

c) *Rakke tekitawad.* Teatawad ained, nagu näiteks, „sinepi gaas“ või „üperiit“, tekitawad nahal, ilanahkadel ja näärmeil haawu, mis äärmiselt raskest wõiwad olla. Igakord kui nahk on aurude mõju all, mis üperiidist pikkamisi haihtuwad, ilmuwad nahale kahest kuni kaheksa tunni järele suured rakud. Nende haawade hädaohlikkus oleneb sellest, kui kaua nahk üperiidi aurude mõju all on olnud. Nad wõiwad ainult wäikesed kohalikud rakukesed olla, mis lühikest aega gaasi mõju all olemise tõttu tekkinud, või, selle wastu, suured laialdase ulatusega rakud, mis äärmiselt kardetawad. Wiimased tekiwad juhtumisel, kui nahk kauemat aega gaaside mõju all on olnud või wedelikuga kokku puutund. Näärmeile mõjude tekitab gaas kudede ja ilanahkade lagunemist, mis neid külgehakkawatele haigustele wastuwõtlikuks teeb. Üldse võib öelda, et kuigi teatawail juhtumistel rakke-tekitawate gaaside mõju wastu võib wõidelda, neid isegi kahjutuks teha, võib nende mõjul siiski ohwite terwise kohta äärmiselt raskest tagajärjed olla.

Teisest küljest — ning see on peajuhtumine — mõjub kokkupuutumise tõttu üperiidiga imbutatud maa neisse, kes temast üle lähewad, wõi temal asuwad. Üperiit tungib riiete koestikku ja muudab nad tõelisteks rakke tekitawaiks kehadeks, kes juba lihtsa kokkupuutumise teel oma häwitawat mõju awaldawad. Maapind ja asjad hoiawad oma mõju weel mitme päewa jooksul alal

Sõjawäelised teated välisriikidest.

Läti.

Läti ehitab omale lahing-lennumasinaid. Neil päewil otsustati Läti Sõjamineisteri erilisel koosolekul anda Liibawi sõjasadama töökodadele tellimine suurema arvu lahing-lennumasinate ehitamise peale. Sellega tahab Läti tulewikus tähtsamaid sõjabinõusid oma kodus valmistada ja oma tööstust toetada. Tegelikust lennumasinate ehitamisest wõtawad osa ainult Läti inseneerid, konstruktorid ja töölised. Töö järelwalwajaks on kutsutud mõned inseneerid Inglise Beardmore wabrikust. Nende ülesanne on walwata, et ehituse juures kõik uuemad tehnika saawutused ära kasutakse ja mõnesuguseid wigu ei tehtaks. — g.

Noorte ohwitseride ülendamine Lätis. 1. septembril lõpetasid Läti sõjakooli 124 kadetti. Nendest ülendadi leitenantideks 119, kes lõpetasid sõjakooli kursuse I ja II järguga, ja 5 kadetti, kes lõpetasid kooli III järguga, ülendadi wanemateks allohwitserideks. Wäeliikide järele järgnewad lõpetajad: 48 jalgwäelast, 35 kahurwäelast, 22 ratsawäelast ja 19 inseneriwäelast. Kõik kadetid olid sõjakoolis 2 aastat. Järgmise sõjakooli kursuse kestvus on 3 aastat. Järgmine kadettide ülendamine on 1926 a.

Poola.

Sportlised saawutused Poola sõjawäes. Poola sõjawägi on, Prantsuse sõjawäest eeskujul wõttes, suure andumusega spordi arendamisele asunud. Mitte ainult wäeosades, waid ka sõjakoolides ja ettewalmistusasutustes harrastakse spordi mitmesuguseid alasid. Nii korraldati hiljuti ohwitseride kooli ja sanitäärkooli poolt koos spordi pidu, kus muuseas järgmiseid wõistlusi peeti: käsigranaadi pildumine punktide järele, edasi tormijooks rännakrakmeis, milles ohwitserikool

3 m., 4, 5 s. wõitjaks tuli. Kuulitõukamisel saawutati tagajärg 8,82 m. Kaugushüpped — kolm paremat: 5,53 m., 5,22 m. ja 4,87 m. 100 m. jooksus oli parem aeg 12,3 s. Ketaheite parim saawutus oli 31,17 m., 800 m. jooksus oli parim aeg 19,2 s. Esimene wõitja kõrgushüppes saawutas 1,57 m., teine 1,48., kolmas 1,38 m., 3000 m. jooksti wõitja poolt 13 m. 43,8 s. Samal ajal peeti ka wõistlusi ratsasõidus, laskmises 150 m. pealt karabiinerist ja mauser-püstolist. („D. S. Z.“).

Nõukogude Wene.

Eesti punawäe ohwitseride ettewalmistusest N.-wenemaal. „Edasi“s on awaldud pikem üleskutse Eesti kommunistidele, et need oma keskest annaksid paremaid seltsimehi punasteks ohwitserideks ettewalmistamiseks. Käesolewal aastal awatawat internatsionaalse sõjakooli juures Eesti keelne osakond. Eesti osakond jaguneb wäeliikide järele kolme jaoskonda: jalg-, kahur- ja inseneriwäe jaoskonnaks. Peale sõjateaduste pakutakse seal veel ka poliitilisi ja üldariduslisi teadmisi.

Sell puhul lisab tuntud Eesti kommunist I. Palwadre suures waimustushoos juure: „Meie hulgast peawad tõusma sõjamehed, sõjajuhid — see on kindel ja seda saab teostama kommunistlik partei. Meil on ajutiselt sõjapidamine seismas, kuid rewolutsioon ei ole kaugelki veel mööda. Meil tuleb veel mõnigi kord sõjariistus rind rinda wastu ilma kodanlase sõjawäega seista. Meie ülesanded on veel teostada ja meie peame end koguma, peame walmistama ja walmis olema.“

Saksamaa.

Rakett õhu üleswõtete tarwis. Keegi Saksa insener on hiljuti ülesleidnud raketi, mis üleswõtte aparaadiga ühendatud nii, et maapinnal asudes õhust üleswõtteid wõib teha. Apparaat astub automaatselt tegewusse, kui rakett oma lennu kõrgemasse punkti, mis umbes 500 meetri kõrgusel, on jõudnud. Rakett on asetatud 5 m. pikuse kepi otsa. Tema küljes asub pimekamber, ühendatud langewarjuga (parachute), mis kõige kõrgemas lennu punktis erilise mehhanismi läbi wabaneb. Shüroskoobi abil hoitakse aparaadi optiline telg muutmata.

Raketi laskmist toimetakse järgmiselt. Kergel alusel, mis hõlpsasti kantaw, wiiakse raketti fotografeeritawale alale wõimalikult lähemale. Kepp seatakse vertikaalselt, üleswõtte aparaadi objektiiv pannakse wastawasse suuna. Induktsiooni kasti läbi lastakse raketti wool, mis shüroskoobi tegewusse paneb. Uuesti lastud teine wool süütab raketi tõukeaine põlema. Kui rakett umbes 8 minuti järele oma lendjoone haripunkti on jõudnud, paljastab õhu surwe wähenemise tõttu tegewusse astuw mehhanism objektiivi ja wallandab langewarju. Wiimane toob pimekambri tasahilju jälle maapeale tagasi.

See operatsioon wõtab kõigest mõned minutid aega. Kahest wõi kolmest inimesest on töö juures küllalt. V. K.

Ameerika Ühisriigid.

Gaasteenistuse tegewus 1923 aastal. Nimeatud teenistus on 1923 aastal nii hästi sõjalise ettewalmistuse, kui ka üldise kasulikkuse suhtes suurt tegewust ilmutanud. Aasta jooksul toime pandud töödest on nimetamise wäärt:

Üleriiklised kaitsewäe spordiwõistlused 3.—7. sept. s. a.

Kaugushüpe.

Gaasimaskid. Wiimaseid on täiendatud erilise diafraagmaga, mis otsekohest ja telefoni kõnet võimaldab. Need maskid pakuvad kaitset kõigi seni tuntud gaaside vastu. Neid on mõnus kanda. Neil põhjustel on leitud, et selle asemel, et teda saladuses hoida, kasulik on teda kaewandutööliste ja pumpajate tarwitusteks avaldada. Maa-wäe jaoks pole selle maski walmistamist veel alustatud. Sellega tehakse algust alles 1924—1925 a. aastal, walmistades 20.000 tükki aasta kohta, kuni arwuni 206.000. Märewäe jaoks on neid umbes 23.000 walmistatud. Mask läheb walmistamisel maksma umbes 13 dollarit.

Suitskraanid. Lennukilt titaniumi tetrachloriiri alla wisates ja tilkade suurust reguleerides, võib õhus tekitada kindlate piiridega suitswarjeid.

Pisaraid tekitawad gaasid kodanlisteks tarweteks. Wangi ja parandusmajades wõetakse ikka rohkem ja rohkem tarwitusele pisaraid tekitawad gaasid wastuhakkamiste mahasurumiseks. Samuti on neid gaase tarwitatud kardetawate kurjategijate kinniwoõtmisel ja seaduswastaliste kogumiste laialiajamistel.

Keegi Chicagos asuw ettewõte, kel see erialaks, on mitmesugustes pankades 3500 gaaskaitse

mehanismi sisse seadnud. Mehanism alustab tegevust, niipea kui sisse murda katsutakse.

250 linnas on politsei gaasiaparaatidega warustatud. Pittsburgis walmistab keegi ettewõte erilise surwenupuga keppe, mis gaaside reserwuaride aset täidawad.

Kahepaikne tank. Ameerika sõjawäes jätkatakse katseid tankidega, millega weewoolust üle võib minna. Kindral Pershing, keda kõrgemad sõjawäelased ja välisriikide sõjawäelised esitajad saatsid, waatas pealt katseid tankiga, mis maad ja wett mööda võib liikuda. Tank läks üle Potomac'i jõe, enne seda jõe kallast piirawast müürist üle ronides. Tank näitas, et ta nii kuiwal maal, kui ka wees oma ülesande kõrgusel on. V. K.

Ülikahur. „Field Artillery“ teatel on Inglane John Temple ülesleidnud kaugelaskes ülikahuri, mille maksimaalne laskeulatuse 200—300 miili. Mürsu kaal 5 tonni, algkiirus 5—6 miili sekundis. Leidust hoitakse saladuses ja teda kawatseb omandada Ühisriikide sõjadespartement. Kahuri kallal tehakse katseid Ordnance Department'i kontrolli all end. Edison'i peainsener Dr. Miillw Huthhinson'i juhatusel.

E. M.-s.

Läti lendurite külaskäigust Eestis.

Läti lendurid lätlaste teadete järele Eestis ülihästi wastuwõetud. Keegi Läti lendur kirjeldab „L. Westnesis“ külaskäiku Eestis. Muuseas kirjutab ta järgmist:

26. augustil lendasime Riias wälja. Paaritunnilise lennu järele lendasime üle Pärnu. Kell 3 p. l. maandusime Tallinna aerodroomil. Wastuwõtmaks olid Eesti lennuwäe ülem ja kõik Eesti sõjawäe lendurid. Lennuwäe kasiinos oli meie lendurite auks ühine eine. Peale terwitust annetas meie eskadrilli ülem kapten Indans Eesti lenduritele, kes Riias käisid, Läti sõjawäe lendurite rinnamärgid. Peale einet näidati meie lenduritele linna. Järgmisel päewal tehti wiisiidid Eesti kõrgematele sõjawäelastele ja waadati sõjawäe aerodrome.

Eesti lennuasjandus on eeskujulikul järjel. Lennumasinate tüübid on wäga mitmekesised. Õhtul oli pidusõök sõjaministri poolt meie lendurite auks. Pidosõõgil annetas kindral Unt sõjaministri ülesandele meie lenduritele Eesti sõjawäe lendurite rinnamärgid. Kolmandal päewal näidati meie lenduritele Eesti sõjalaewastikku ja merekindlusi, mis tugewa mulje jätsid. Õhtul oli lahkumise bankett. 29. augustil kell 12 lendasime 3 Eesti lennuki saatel Tartu, kuhu jõudsime tunni aja järele. Tartu aerodroomil wõttis vastu meie lendureid garnisooni ülem kolonel Pinding. Wastuwõtmine Tartus oli veel südamlikum, kui Tallinnas. Läti lendurid ei unusta kunagi oma Eesti ametiwendade südamlikkust! Elagu Eesti!

—g.

Wenemaa ettewalmistused keemiliseks sõjaks.

Wiimasel ajal pööratakse Wenemaal keemilise sõja ettewalmistuse peale suurt tähelepanu. Küsimuse tegelikuks lahendamiseks tarwitatakse sama teed, mida warem teiste põnewate küsimuste lahendamisel on tarwitatud. Et Wenemaal eba-produktiivsete sõjaliste ettewalmistuste peale minewate kulude jaoks riigil wähe raha tarwitada on, asutatakse ühing, kes rahwa seas teatava küsimuse jaoks huwi ja arusaamist peab äratama. Nii tekkisid wiimastel aastatel meri- ja õhulaewastiku ehitamise seltsid. Samuti tõusis mõni nädal tagasi ellu „Dobrohim“, keemilise kaitse sõprade selts. Tema asutuskoosolekul pidas Trotski tähelepanemisewäärse kõne keemia tähtsuse kohta tulewiku sõjas, kus muu seas tähendas, et Edgewood'i arsenal P. Ameerika Ühisriikides wõiwat praegu rohkem mürkaineid anda, kui terve Saksa keemiline tööstus ajal, mil ta toodang kõige suu-

rem oli. Seega andis ta uuele ettewõttele juba warem teatava sihi. „Dobrohim“ moodustab terve wõrgu kohapealseid gruppide ja maakondade ühinguid, kelle kaudu juba üksikult selgitustöö tegevust ja poolehoidjate kogumist teostatakse.

Ühingu eesmärk on: rahwale selgituse andmine gaasi tähtsuse kohta tulewiku sõjas, teguwõimelise keemilise tööstuse loomine ja rahaline toetamine. Et laiemaid rahwahulke, eriti talupoegi, liikumisega kaasa tõmmata ja ka materjaalset toetust saada, püüab Trotski keemilist tööstust „rahwa majanduse rahuaegseile jookswaile tarwidusile põhjendada, sõjawäelisteks tarweteks töötawa riiklise tööstuse ja talupoja põlluharimise wahel sidet luua“.

Keemiline tööstus leiab Wenemaal sagedasti hulgaliselt ilmuwate ja põllumajandusele kahjuliku-

kude loomade ja putukate (rohutirtsud, wiljapõrnakad, põldhiired) hävitamise tõttu, milleks kõige parem abinõu mürk ja üldse keemilised vahendid, eriti laialdase tegewusala. Seega on ülalnoitud kokkupuutumispunktid olemas.

Sel teel loodetakse keemia laboratooriume sisse seada ja keemilisi tehaseid käima panna,

mida tarwiduse korral kerge oleks sõjawäe nõuete kohaselt ümber muuta.

Puht sõjawäelisest küljest väljeneb gaassõja vastu tekkinud huvi kõige selgemini selles, et gaassõja jaoks loodud kõrgem asutus, mis senini kahurväe inspeksiooni osakonnaks oli, iseseiswaks inspeksiooniks on muudetud. D. S. Z.

Ametlikud teated.

Wiiakse üle teenistusse: Leitnant Nikolai Waldmann, 10. jalgwäe rügemendist — Sõjawäe ühendatud õpeasutusse, arwates 20. aug. s. a. Noorem-leitnant Karl Wildmann, Sõjawäe ühendatud õpeasutustest — 10. jalgwäe rügemendi, arwates 20. augustist s. a. Sõjawäe ametniku asetäiija Eduard Laama, 1. soomusrongide rügemendist — Sõjawäe warustuswalitsusse, arwates 25. augustist s. a. Leitnant Friedrich-Martin Süllaots, Ditsiplinaar kompanist — 10. jalgwäe rügemeti, arwates 1. augustist s. a.

Wiiakse üle teenistusse teenistuse huwides: Leitnant Jaan Tamm, Sõjawäe ühendatud õpeasutustest — 7. jalgwäe rügemendi, arwates 15. augustist s. a. Leitnant Peeter Toom, 7. jalgwäe rügemendist — Sõjawäe ühendatud õpeasutusse, arwates 15. augustist s. a.

Wiiakse üle teenistusse koosseisu kitsendamise puhul: Major Aksel Grenzup, Sõjawäe ühendatud õpeasutustest — I diwiisi suurtükiwäkke, arwates 1. augustist s. a.

Arwatakse reserwi: Kapten Eduard Pensa, Sõjawäe warustuswalitsusest, arwates 25. aug. s. a. Ajapikendusel olew lipnik Richard Summer, arwates 10. augustist s. a. Ajapikendusel olew lipnik Rudolf Kenkmann, arwates 20. augustist s. a.

Arwatakse reserwi koosseisu kitsendamise puhul: Sõjawäe ametnik Willem Tamm, piiriwalwe walitsusest, arwates 1. juulist s. a.

Wõetakse uuesti üles reserwi ohwitseride nimekirja: Meriwäe wanem-leitnant Georg Weigel, kelle reameheks alandamise kohta Wabariigi Walitsus 8. augustil s. a. oma otsuse 7. märtsist s. a. maksusetaks lugenud, arwates 7. maist s. a. Õiendus: Käsukiri Kaitsewäele № 2265 — 1924. a.

* * *

Sõjakooli I rahuagse kursuse 1921. a. lõpetanud lipnikud, kes Wabariigi 6. aastapäewal ühendatud noorem-leitnantideks, loetakse alalisewäe ohwitserideks:

Sakala jalgwäe rügemendist noorem-leitnant August Darsch; Merikindlustest noorem-leitnant Nikolai Georg; 1. jalgwäe rügemendist noorem-leitnant Hugo Kolk; 1. soomusrongide rügemendist noorem-leitnant Arnold Landberg; 2. Soomusrongide rügemendist noorem-leitnant August Lehtmeis; 1. soomusrongide rügemendist noorem-leitnant Nikolai Olem; Auto-tankide diwiisjonist noorem-leitnant Julius Piirand; 2. soomusrongide rügemendist noorem-leitnant Arnold Preeks; 1. soomusrongide rügemendist noorem-leitnant Nikolai Randmann; 10. jalgwäe rügemendist noorem-leitnant Helmuth Wiiburg.

Alalisewäe ohwitseride IV kursuse.

Sõjawäe ühendatud õpeasutustesse alalisewäe ohwitseride kursusele 1924/25 õpeastaks on Sõjaministri käsukirja № 406 — 1924. a. põhjal komandeeritud järgmised ohwitserid:

Jalg- ja ratsawäe ohwitseridest.

a) Sõjaministeeriumist:

Major Mart Tuisk, kapten Aleksander Jürisson, kapten Oskar Jalajas, leitnant Wilhelm Michelson.

b) Ranna-, õhu- ja sisekaitsest:

Major Karl Baumann, kapten Aleksander Wernik, leitnant Jüri Mois, kapten Johannes Eichelmann, leitnant Leopold Freiberg, leitnant Lucius Treiberg, noorem-leitn. Lembit Karjel, noorem-leitn. Mihkel Martson, leitnant Albert Kuusk, ohwitseri aset. Magnus Kask, leitnant Jaan Pärn, leitnant Jaan Kendra, noorem-leitn. Erich Müller, noorem-leitnant Ludwig Triik, noorem-leitn. Rudolf Marnot, noorem-leitn. Arthur Tisch, noorem-leitn. Johan Liiv, kapten Hans Ingermann.

c) Sõjawäe ühendatud õpeasutustest:

Kapten Jüri Korge, leitn. Rudolf Lints.

d) I Diwiisist:

Kapten August Stern, kapten Aleksander Einpaul, kapten Eduard Melts, leitn. Adam Holmberg, leitn. Hans Wirit, leitn. Johannes Waimel, leitn. Aksel Sild, leitn. Aleksander Ein, noorem-leitn. August Waldmann, noorem-leitn. Ewald Pajusson, noorem-leitn. Reinhold Jalasto, kapten Jaan Kruus, kapten Hugo Willo, leitn. August Wassil, leitnant Richard Kwasnik, leitn. Eduard Raudsepp, noorem-leitn. Arthur Friedenthal, kapten Karl Krikmann, noorem-leitn. Boris Weinberg, noorem-leitnant Jaan Üts, noorem-leitn. Martin Krüger, noorem-leitn. Eduard Joost, noorem-leitn. Jaan Walk, noorem-leitn. Harald-Gustaw Treeter.

e) II Diwiisist:

Kapten Albert Murrik, kapten Karl Kask, kapten Johan Mõttus, leitnant Paul Hansen, leitnant Johannes Soodla, kapten Eduard Elken,

kapten Woldemar Griin, kapten Herbert Wiibsi, kapten Joonas Loots, leitnant Johannes Malts, leitnant Oskar Poller, leitnant Aleksander Klein, noorem-leitn. Johannes Soobik, noorem-leitn. Nikolai Bockfeld, noorem-leitn. Johann Kikka, ohwitseri aset. Hugo Maasik, kapten Johannes Eisenberg, leitnant Rudolf Gnadenteich, leitnant Martin Odrats, noorem-leitn. Arthur Pölendik, noorem-leitn. Heinrich Tikand, noorem-leitn. Robert Perliits, noorem-leitn. Arwed Leiberg, noorem-leitnant Jaan Laas, ohwitseri aset. Peeter Kull, kapten Johannes Aia, noorem-leitn. Boris Andrejew, noorem-leitn. Raimond Rintper, kapten Robert Altpere, leitnant Julius Ude.

g) III Diwiisist:

Leitnant Rudolf Freudenstein, kapten Georg Rasmessow, leitnant Oskar Taalder, noorem-leitn. August Sander, noorem-leitn. Harry Ottmann, noorem-leitn. Johannes Seiler, kapten Johann Jako, leitnant Heinrich Wuth, leitnant Robert Kald, noorem-leitn. Raimund Koort, noorem-leitn. Ferdinand Silmann,

II. Suurtükiwäe ohwitseridest,

a) I diwiisist:

Kapten Adolf Kolk, kapten Heinrich Lugenberg, noorem-leitn. Aleksander Ilwes, noorem-leitn. Peeter Napritson, noorem-leitn. Harald Rass, noorem-leitn. Heinrich Berg, leitnant Woldemar Weske.

b) II diwiisist:

Kapten Helmut Ibrus, kapten Dimitri Nimensky, noorem-leitn. Friedrich Simon, noorem-leitn. Aleksander Kudewita, noorem-leitn. Emil Resen, noorem-leitn. Erich Willberg.

c) III diwiisist:

Kapten Ewald Ein, leitnant Konstantin Merbach, ohwitseri aset. Karl Sooman.

d) Merikindlustest:

Kapten Joosep Sild, leitnant Elmar Urm, ohwitseri aset Johan Kiima.

Piiriwalwest:

Kapten Gustaw Kasemets, kapten Artur Laats, kapten Adolf-Woldemar Lüüs, kapten Woldemar Zupsmann.

Kursused algasid 1: septembril kell 8.

Sport.

2. diwiisi wäeosade wahelised spordi wõistlused 23., 24. ja 25. augustil s. a.

23., 24. ja 25. aug. ärapeetud 2. diwiisi wäeosade wahelised spordi wõistlustel oli osawõtjaid 260 sõdurit.

Publikumi osawõt suur. Isäärants huwitasid publikumi sõjawäelised ja grupiwõistlused.

23. 24. ja 25. s. a. 2-se diwiisi wäeosade wahelistel spordi wõistlustel saawatati allpooltoodud tagajärgi:

1. Kergejõustikus:

100 meetri jooks.

1) W.-allohw. Peeter Laos, 2. soomusrongide rügem., aeg 12,2 sek.; 2) leitnant Raamat, II diwiisi õpekompani, 12,3 sek.; 3) reamees Ludwig Sild, 2. jalg. rügam., 12,4 sek.

200 meetri jooks.

1) W. a. o. Peeter Laos, 2. soomusrongide rügement, 26,1 sek.; 2) leitn. Raamat, II diwiisi õpekompani, 26,2 sek.; 3) ream. Ludwig Hiob, 2. soomusrongide rügement, 26,6 sek.

400 meetri jooks:

1) Leitn. Raamat, II diwiisi õpekomp., 62,6 sek.; 2) ream. Ludwig Sild, 2. jalgwäe rügem., 63,3 sek.; 3) ream. Aleksander Ratnik, 2. soomusrongide rügem., 63,9 sek.;

1500 meetri jooksus:

1) Ream. Aleksander Ratnik, 2. soomusrongide rügem., 5:5,5 sek.; 2) ream. Walter Wiiron, 2. jalgwäe rügem., 1½ m. järel; 3) Aleksander Tohus, 2. soomusrongide rügem., 5:7,2 sek.;

3000 meetri jooksus:

1) Ream. Ellmann, 2. soomusrongide rügem., 10:54,7 sek.; 2) ream. Aleksander Ratnik, 2. soomusrongide rügem., 10:57,1 sek.; 3) ream. Walter Wiiron, 2. jalgwäe rügem., 10:58 sek.

110 meetri tõkejooks:

1) W. a. o. Peeter Laos, 2. soomusrongide rügem., 20 sek.; 2) ream. Ludwig Hiob, 2. soomusrongide rügem., 20,5 sek.; 3) ream. Johannes Schwalbe, Ratsa rügem., 21 sek.

Kuulitõukes tugewama käega:

1) Kapral Daniel Stamm, Lennuwäe eskadrill nr. 1, 11,45 mtr. (uus rek.); 2) w. a. a. Peeter Laos, 2. soomusrongide rügem., 10,59 mtr.; 3) reamees Leonhard Tomson, Lennuwäe eskadrill nr. 1, 9,88 mtr.

Ketaheites tugewama käega:

1) W. a. o. Peeter Laos, 2. soomusrongide rügem., 34,10 mtr. (uus rek.); 2) w. a. o. Karl Ratnik, 2. jalgwäe rügem., 32,60 mtr.; 3) n. a. o. Joh. Toomepuu, 2. soomusrongide rügem., 31,54 mtr.

Odawiskes.

1) W. a. o. Peeter Laos, 2. soomusrongide rügem., 42,14 mtr.; 2) w. a. o. Karl Rätsep, 2. jalgwäe rügem., 39,35 mtr.; 3) n. a. o. Joh. Toomepuu, 2. soomusrongide rügem., 35,47 mtr.

Granaadi wiskes:

1) Kapral Aleksei Raw, II diwiisi õpekompani, 61,6 mtr.; 2) w. a. o. Peeter Laos, 2. soomusrongide rügem. 58 mtr.; 3) ream. Osip Kuljew, 2. soomusrongide rügem., 56,36 sek.

Kaugushüppes hooga:

1) Ream. Ludwig Sild, 2. jalgwäe rügem., 5,78 mtr. (uus rek.); 2) w. a. o. Peeter Laos, 2. soomusrongide rügem., 5,76 mtr.; 3) n.-leitn. Herman Leies, 2. soomusrongide rügem., 5,74 mtr.

Kaugushüppes hooga:

1) W. a. o. Karl Ratnik, 2. jalgwäe rüg., 1,51 mtr. (uus rek.); 2) kapten Drachenfels, 2. soomusrongide rüg., 1,45 mtr.; n-leitn. Quetoa, 2. soomusrongide rüg., 1,40 mtr.

Kolmikhüppes:

1) Ream. Ewald Bergrüün, 7. jalgwäe rüg., 11,55 mtr.; 2) w. a. o. Peeter Laos, 2. soomusrongide rüg., 11,43 mtr.; 2) n.-leitn. Herman Leies, 2. soomusrongide rüg., 11,5 mtr.

Teiwashüppes:

1) N. a. o. Alfred Bendt, 2. soomusrongide rüg., 2,80 mtr. (uus rek.); 2) ream. Ludwig Hiob, 2. soomusrongide rüg., 2,70 mtr.; 3) ream. Laur, Ratsa rüg., 2,60 mtr.

II. Teatejooksus 4×100.

1) 2. soomusrongide rügemendi I. meeskond, 51,1 sek.; 2) 2. jalgwäe rügemendi meesk., 52,4 sek.; 3) 2. soomusrongide rügemendi II meeskond, 52,5 sek.

III. Ujumises.

50 meetri ujumises.

1) Ream. Malts, 2. jalgwäe rügem., 38,1 sek.; 2) ream. Joh. Hammer, 2. soomusrongide rüg., 42 sek.; 3) ream. Joh. Ellman, Ratsa rüg., 44,0 sek.

100 meetri ujumises:

1) N. a. o. Karl Meos, 7. jalgwäe rüg., 1:55,9 sek.; 2) ream. Joh. Hammer, 2. soomusrongide rüg., 1:59,2 sek.; 3) ream. Joh. Ellman, Ratsa rüg., 2:1,9 sek.

IV. Wõimlemises riistadel.

1) Ream. Leonhard Tomson, Lennuwäe eskadrill nr. 1, 71³/₄ pk.; 2) kapten Boris Drachenfels, 2. soomusrongide rüg., 65¹/₂ pk., 3) w. o. a. Kristjan Leesik, II diwiisi õpekompni, 65¹/₃ pk.

V. Rännakkäigus (5000 mtr.)

1) Ream. Aleks. Kadaja, II diwiisi õpekompni, 29:41,2 sek.; 2) ream. Karl Lomp, II diwiisi õpekompni, 31:31,3 sek.; 3) August Kuusk, 2. soomusrongide rüg., 31:49,7 sek.

IV. Grupiwõistluses.

Patrulljooksus 1 klm.:

1) 2. soomusrongide rügemendi meeskond.
2) II diwiisi õpekompni

Kõiewedu.

1) II diwiisi õpekompni meeskond; 2) 2. soomusrongide rügemendi meeskond; 3) 2. jalgwäe rügemendi meeskond.

VII. Laskmises (100 mtr. pääle):

1) N.-leitn. Jaan Rooma, II diwiisi õpekompni, 306 silma; 2) w. a. o. Woldemar Pöder, 2. jalgwäe rüg., 298 silma; 3) ream. Kiisel, Ratsa rügement, 294 silma.

Wõrkpalli mängus.

1) 2. jalgwäe rügemendi meeskond; 2) 2. soomusrongide rügemendi meeskond; 3) 7. jalgwäe rügemendi meeskond.

Jalgpalli võistluses:

2. soomusrongide rügemendi ja II diwiisi kahurwäe meeskondade wahel lõppes 3:1 2. soomusrongide meeskonna kasuks; 2. ja 7. jalgwäe rügemendi meeskondade wahel 3:0 2. jalgwäe rügemendi meeskonna kasuks. Lõpuwõistluses 2. soomusrongide ja 2. jalgwäe rügemendi wahel lõppes 3:0 2. soomusrongide rügemendi meeskonna kasuks. Seega tuli 1-se kohale 2. soomusrongide rügemendi meeskond, 2-se kohale 2. jalgwäe rügemendi meeskond. 7. jalgwäe rügemendi meeskond ütles ära võistlusest 3-da koha pääle, seega jäi II diwiisi kahurwäe meeskond 3-dale kohale.

Wõistluste saad punkte wäeosade järele:

1) 2. soomusrongide rügement	— 70 punkti.
2) 2. jalgwäe rügement	— 29 "
3) II diwiisi õpekompni	— 24 "
4) 7. jalgwäe rügement	— 8 "
5) Lennuwäe eskadrill nr. 1	— 7 "
6) Ratsa rügement	— 4 "
7) II diwiisi kahurwägi	— 1 "

Märkus: 400 ja 1500 meetri jooksutee oli 25 meetrit pikem, mille tõttu tagajärjed wiletsamad.

Kaitsewäe elu.

Kaaswõitlejate kodusaatmine. 3. septembril kell 22 istusid rongile Narwa garnisoni wäeosadest wabastatud sõdurid. Saatma oli tulnud rohkesti sõjawäelasi ja linna kodanikke. Lahkujate meeleolu ülew. Kaasteenijaid-ülemaid kanti lahkujate poolt kätel ning wahetpidamata kostsid „elagu“ hüüded. Mingisuguseid soowimata wahejuhtumisi ei olnud.

Jaamas mängis diwiisi orkester. —ms—

Narwa garnisoni suwise spordihooaja lõpu-pidud. Suwine spordihooaeg Narwa garnisonis lõppes ratsaspordi wõistlusega 31. augustil s. a.

Tähendatud wõistlused peeti ära Rahwawäljal 20 ratsaniku osawõttel. Ilusa ilma tõttu oli rahwast murruna kokku walgunud. Parematele ratsanikkudele anti auhindadena mitmesuguseid wäärtasju (käeuurid, rahatasku) ja raha. Ratsaspordi wõistlusi wõib täiesti kordalainuks pidada.

Nädal warem olid samal Rahwawäljal üle-diwiisilised spordiwõistlused. Wõistluste tagajärjed näitawad, et mõõdunud suwe jooksul on diwiisi wäeosades spordi alal wiljakalt töötatud. Parematele sportlastele jagati wälja 60 auhinda. Jalgpallis omas esimise koha soomusrongide rügemendi jalgpalli k-ndo. —ms—

Küsimused ja kostused.

Küsimus № 30. Palun teatada, millal on järgmistele Kindralstaabi kursustele õpilaste wastu- võtmiseks, kas 1925 a. või 1926 aastal.

Wastus. Wastuse olete wist juba leidnud „Sõduris“ № 35/36: „Reegliid ohwitseride wastu- võtmiseks Kindralstaabi kursustele 1925 a.“

Küsimus № 31. 1) Et Sõmini ksk. № 279, 4/Vl. 24 a. selgesti aru ei saa, palun „Sõduris“ wastata: üleajateenija kompani arwe wanem allohwitser (warahoidja) on rügemendi ksk. kinnitud kohale ja ülendud kapraliks. Kas on temal õigus kanda wanem-allohwitseri aukraadi tunnismärke?

2) Kas võib Sõmini käsukirja № 274, 4/Vl. 24 järele üleajateenija kapral, kes käsukirjaga kompani warahoidjaks kinnitud, kanda wanem-allohwitseri auastme tunnismärke, kui wastawa palga saaja?

3) Kas on Sõmini ksk. № 279, 4/Vl. 24 a. põhjal õigus kanda kompanis palgale wastawaid auastme tunnismärke:

1) arwe wanem-allohwitseril (warahoidjal);

2) relwistus allohwitseril;

3) rühma wan-allohwitseril, kes on noor-all- ohwitseri auastmes, kuid kinnitet kohale, kui all- ohwitseri kooli lõpetaja;

4) jao ülema k. t. — kapralil?

Wastus. Sõmini käsukirja № 279 — 1924 a. algus ütleb: „Käsen kõiki aja- ja üleajateenijaid, kes teeniwad alaliselt ja nimetud kohtadele, millel auastmeid pole koosseisus ära näidatud“ . . . (kanda auastme tunnismärke wastawalt palgale). Selle Sõmini käsukirja järele wõiwad kanda palgale wastawaid aukraadi tunnismärke ainult need aja- ja üleajateenijad, kes teeniwad sarnastel ametkohtadel, kus praeguste koosseisu tabelite järele teeniwa isiku auaste märkimata. Kõik teised aja- ja üleajateenijad, kes teeniwa ametkohtadel, mille esitaja jaoks koosseisu tabeli järele kindel auaste on ette nähtud, Sõmini kärukirja № 297 alla ei kuulu je peawad kandma aukraadi tunnismärke endistel alustel, s. o. niisuguseid, missugune aukraad neil tegelikult on. Sellest wäljajamises, võib kapral, kes teenib kompani arwe allohwitseri kohal, kanda ainult oma s. o. kaprali aukraadi tunnismärke, (sest arwe allohwitseri ameti kohale on praeguste koosseisu tabelite järele auaste ette nähtud: wanem-allohwitser). Kuid wanem kirjutaja, kelle palk wastab weltweibli palgale, võib kanda weltweebli auastme tunnismärke, sest wanema kirjutaja kohal teeniwate sõjawäelaste jaoks praegustes koosseisu tabelites auastet ära määratud ei ole.

Restoraanid, kuhu kaitsewäelastel on esituswormis ilmumine lubatud.

Tallinna garnisoni ülema poolt on 28. VIII. 24 awaldatud Tallinnas asuwate restoraanide nimestik, kuhu kaitsewäelastel on lubatud ilmuda esituswormis. Need on:

- 1) Estonia teatri einelaud.
- 2) „Kuld Löwi“.
- 3) „Linden“.
- 4) „Du Nord“.
- 5) „Progres“.
- 6) Kontsert aed“.

Kroonika.

— 26 aug jõudsid Tallinna wastukülaskäiguks meie lenduritele 3 Läti sõjalinnukit 5 lenduriga.

— 17. aug. peeti Kuresaares Kaitse-Liidu Kütisalka korraldusel ülesaaremaalisi laskewõistlusi. Auhindasid omandasid: M. Kreitsmann, J. Teär, M. Punberg, A. Mustel ja H. Andreas.

— Sõjawäljakohus. 24. aug mõistis sõjawäljakohus Martin Nurki eluksajaks sunnitööle rahwa awalikule mässule ja terrorile õhutamise pärast Eestis makswa korra wägiwaldseks kuku- tamiseks.

— 3. skp, algasid Tallinnas üleriiklised kaitse- wäe spordiõistlused. Awas „Kalewi“ wäljal sõja- minister O. Amberg wastawa kõnega. Awamisel wiibisid sõjawägede staabi ülem kindral Lill, kindral Unt, kolonel Tõrand ja teised kõrgemad sõja- wäelased. Wõistlused kestawad kuni 8 skp.

— 31. augustil awati Kodaweres langenud wabadussõjalaste mälestussammas. Sõjalaew „Tartuga“ ilmusid kohale mitmesugused esitused auwõerad ja rühm 2 kahurwäe rügemendi sõdu- reid ühes orkestriga. Sõjaministeeriumi nimel pani pärja kolonel Simon

Ausammas on raudkiwist ning kujutab 2 sülla kõrgust kolonni, millele raiutud 30 kodaweerlase, langenute nimed. Sammas maksab umbes 250.000 marka.

— 31. korraldas Wõru Kaitse-Liidu Kütisalk laskewõistlused. Auhinnaks oli sõjaministeeriumi poolt annetatud Jaapani wintpüss, mida wõitjal 3 aastat järgimööda kaitsta tuleb. Osawõtsid 29 kütiti. Laskmise kaugus 300 m. Wõitjaks tuli koh. seminaari õpil. A. Schmidt, teiseks — A. Uder, kolmandaks — J. Ennok. O. K.

Noorte Meeste Kristliku Ühingu õhtukursused.

Algased esmaspäewal, 8 septembril s. a.

Awatakse: Inglis keeles — 12 kur- sust. (Algajatele, edasijõudnutele ja konwersat- sioon). Opetawad: F. Ullmann — Petrogradi üli- koolist, A. Paschkoff — Cambriege ülikoolist.

Saksa keeles — 5 kursust. (Algajatele, edasijõudnutele ja konwersatsioon). Opetab: M. Masakin. Opiaste ülemäär 15 igas grupes.

Kõnekunsti kursust. Opetab Hans Tamm. Memotehnika (mäluarendamise) kursust. Opetab Hans Roos.

Reklaamkunsti kursust. Opetawad G. Toffer ja A. Solba.

Raamatupidamise kursust. Opetawad P. Dobronrawin ja P. Öengo.

Kui soowijaid leidub, awatakse weel Eesti ja Prantsuse keelte kursused.

Kõik eelpool nimetatud kursuste õpilased koonduwad omawahel weel üksikutesse klubidesse, kus saadud teadmisi praktiseeritakse. Osawõtt kõigile maksuta.

Registreerimine kursustele igal äripäewal kella 5—9 õhtul, N. M. K. Ü. kontoris, Kiriku tän. № 2, tel. 12—15.

Kirjawastused.

Tartus, E. Meos. Saadetud Wabaduse Risti kawaleride pildid on juba toimetusel käes, mille eest suur tänu. Pildid saate pärast tarwitamist tagasi. Samuti leiawad täitmist ka Teie teised soowid.

Narwas, ms. Teie kirjutis Kaitse Liidu kohta ilmub, kuid peab wähe ootama. Tema leiab kohta meie kaitseliidu tegewust käsitawas erinumbris.

Wastutaw toimetaja: E. Limberg.

Wäljaandja: Kindralstaap.